

Memorandum

Beleidsaanbevelingen

vanuit de Kunstensector

Kunst

werkt

Kunst is het antwoord op de vraag die je nog niet gesteld hebt. Het lied dat ons troost, de dansvoorstelling die ons energie geeft, het theaterstuk dat ons nieuwe inzichten biedt. Kunst inspireert, ontroert, motiveert. Elke dag zijn kunstenaars en kunstorganisaties bezig met het maken, presenteren en spreiden van kunst. Ze doen dat niet omdat we hen daar als samenleving toe verplichten. Wel omdat ze het nodig vinden, omdat ze iets willen uitdrukken of ergens door gebeten zijn. Omdat ze iets kunnen en willen delen. En het wonderlijke is: het verrassende antwoord dat ze bieden, blijkt onmisbaar. **Of we nu kunst maken of beleven: kunst werkt.** Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat participeren aan kunst onze cognitieve, zintuiglijke, emotionele en sociale ontwikkeling erop vooruithelpt. We ondervinden zelf ook aan den lijve hoe onmisbaar muziek, woord, beeld en beweging zijn. Hoe kunst perspectief creëert, hoe het ons zin geeft om nieuwe dingen te ondernemen en onze gevoelens van stress en depressie vermindert. Hoe het ons creatiever, slimmer en blijer maakt. **Kunst werkt voor ieder van ons.**

Wat kunstenaars delen, wordt een stukje van onszelf. En van onze samenleving. De film die ons land internationaal op de kaart zet, het muziekatelier dat lotgenoten samenbrengt, het museum dat de buurt nieuw leven inblaast. Kunst verbindt, zwingelt aan, creëert waarde. Het helpt ons zoeken naar wie we zijn als gemeenschap. Kunst brengt ons samen en geeft ons het gevoel ergens thuis te horen. In het onderwijs, de gezondheidszorg en de welzijnssector biedt kunst een meerwaarde. Tegelijk is het de humus voor innovatie in wetenschap en de creatieve industrieën. Onze kunstenaars en kunstenorganisaties geven een gezicht aan onze regio in het buitenland. Onderzoek wijst uit dat kunst een vliegwiel is voor stedelijke én economische ontwikkeling. Hoe interessanter het kunstenaanbod, hoe meer investeringen in de stad of regio. De aanwezigheid van een uitdagend artistiek aanbod is voor burgers vandaag één van de drie belangrijkste factoren die bepaalt waar ze gaan wonen. **Kunst werkt voor ons allemaal samen.**

Kunst werkt. Voor individu en maatschappij. Zonder kunst geen samenleving. Maar zonder samenleving ook geen kunst. Kunstenaars en kunstorganisaties hebben het vertrouwen en de steun van de samenleving en van beleidsmakers nodig om autonoom te werken. Die autonomie is van levensbelang voor bloeiende kunsten. En voor een vrije samenleving. Alleen zo leveren kunstenaars en kunstorganisaties de artistieke kwaliteit die werkt: voor individuen en voor de hele gemeenschap. **Daarom werkt kunst.**

Dat hebben vorige overheden goed begrepen. Dankzij investeringen in kunst konden de meest uiteenlopende artistieke initiatieven volop tot bloei komen en kon kunst *werken*. Volwaardige subsidiëring is daarvoor de belangrijkste voorwaarde. En het **Kunstendecreet** is het meest gepaste instrument daartoe, omdat het mikt op artistieke kwaliteit, en voluit gelooft in de autonomie van de kunsten. Ook in de beleidsperiode 2024-2029. (p.13)

De kunstensector gaat kunst de komende jaren nog beter laten werken. We gaan creëren, experimenteren, verbinden, inspireren en ontroeren. Dat willen we in alle vrijheid doen en met veel vertrouwen van de overheid. Daarvan verwachten we

steun om autonoom te kunnen werken:

financieel, administratief, beleidsmatig.

Dat wil zeggen:

- een budget dat organisaties en projecten volwaardig subsidieert, instroom faciliteert, de positie van de kunstenaar versterkt en onze koopkracht verstevigt.
- meer kwaliteitszorg bij de uitvoering van het Kunstendecreet, een versterkte administratie en minder administratieve beperkingen.
- ondersteuning voor de ontwikkelingen in onze sector met beter ontsloten onderzoeken die ons helpen om nieuwe kansen voluit te realiseren.

En die kansen liggen er. Op onze **werkvloeren** laten we geëngageerde medewerkers al hun talenten ontplooiën, maar de aantrekkelijkheid en het concurrentievermogen van onze sector moet groter. (p. 08)

We betrekken **alle burgers** bij ons werk, ongeacht hun sociale, economische of culturele achtergrond. Daartoe is een toekomstplan nodig, een ambitieus plan voor spreiding van en participatie aan de kunsten, dat het Vlaamse beleidsniveau terug bij de zaak betreft. (p. 25)

Internationaal spelen we in de hoogste liga, maar de regelgeving moet eenvoudiger en onze zichtbaarheid moet groter om onze positie te versterken. (p.19)

We reiken de hand naar **andere sectoren** en zoeken naar **kruisbestuivingen** die ons samen vooruit helpen, waarvoor we meer performante hefboomen nodig hebben. (p. 30)

We innoveren en investeren, niet alleen in onze artistieke praktijk, maar ook in **digitalisering** (p. 35) en in **infrastructuur** (p. 32) Alleen trappelen we nu te veel ter plaatse: rechtstreekse en structurele investeringen zijn broodnodig. En dat moet met oog voor **duurzaamheid**. (p. 43)

We zijn een betrouwbare en constructieve **gesprekspartner voor overheid en administratie**. Daar mogen beleidsmakers op rekenen. (p. 38)

Wij staan klaar voor de komende vijf jaar. In dit memorandum geven we mee welke uitdagingen op ons wachten en hoe we die samen kunnen aanpakken.

Want kunst werkt.

Memorandum

DE SINGEL – Room with a View – Rone x (LA)HORDE / Ballet National de Marseille – © Cyril Moreau / Bestimage

**Beleidsaanbevelingen
vanuit de Kunstensector**

Sterk werkgeverschap

Uit werkbelevingsbevragingen blijkt dat het engagement en het werkplezier bij werknemers in de kunsten veel hoger ligt dan in de meeste andere sectoren. Wie in de kunstensector werkt, vindt veel persoonlijke voldoening. Als geen ander geeft de kunstensector creatief talent alle kansen en de nodige zorg. Maar tegelijk ligt de werkdruk hoog en is de verloning in kapitaalkrachtigere sectoren vaak aantrekkelijker. Bovendien maakt de aard van de tewerkstelling en het administratieve kader het werkgeverschap vaak complex.

Om als sector aantrekkelijk te blijven moeten we nieuw talent koesteren en ervaring waarderen. Door werkbaar werk, levenslang leren en intergenerationeel werken een dagelijkse realiteit op de werkvloer te maken. En door in te zetten op meer veiligheid, meer welzijn, meer rechtstreekse tewerkstelling en meer koopkracht voor iedereen die in de sector werkt.

Als sector verbinden we artistiek ondernemerschap met sociale duurzaamheid door maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Tegelijk reiken we de hand naar de sociale partners en de overheid om samen te blijven investeren in de sector, door middel van de VIA-akkoorden, en om de regelgevende kaders en ondersteuningsmaatregelen beter af te stemmen op de realiteit in de sector.

MetX – Fanfakids – © Iwona Pom

Een aantrekkelijke sector

We willen het nodige talent kunnen blijven aantrekken én aan boord houden. Maar daarvoor moeten we de concurrentie aankunnen met kapitaalkrachtiger sectoren, onder meer op vlak van verloning. En dat kan enkel door een degelijke financieringsbasis.

Onze aanbeveling

- Zorg ervoor dat de subsidie-enveloppe per organisatie minstens rekening houdt met de indexering van de lonen en de baremieke stijging van de loonkost. Subsidieer volwaardig, indexeer volledig.

Instroom

Nieuw talent is de motor van elke creatieve sector. Het huidige activeringsbeleid lenigt sommige, maar nog lang niet alle noden. Betaalde stages buiten een schoolcontext zijn bijvoorbeeld niet mogelijk. Ook voor zij-instromers zijn bijkomende initiatieven nodig. Bovendien schiet de opleiding op de werkvloer soms te kort wegens een gebrek aan middelen. Zo dekt de mentorkorting de behoeftes onvoldoende.

Onze aanbevelingen

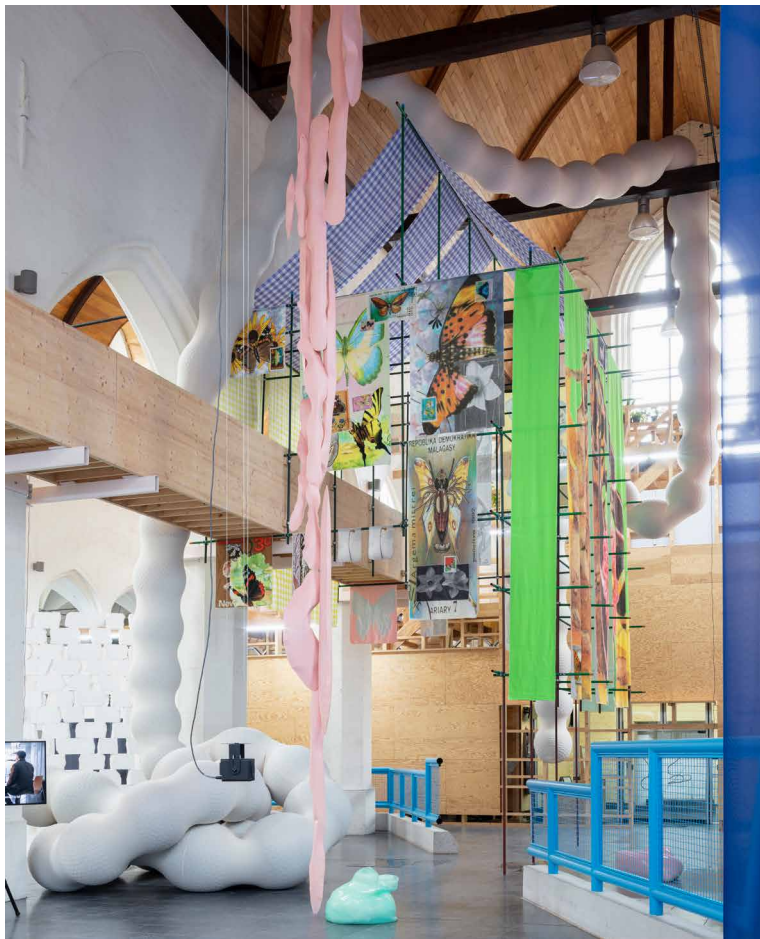
- Zet het huidige activeringsbeleid (IBO, BIS, dual leren) voort en breid het uit door (betaalde) stages buiten schoolcontext mogelijk te maken, onder meer voor zakelijke leiding. Versoepel de aanwervingsplicht bij IBO, zorg dat mensen die niet uitkeringsgerechtigd zijn ook in aanmerking komen.
- Ondersteun pilootprojecten voor de zij-instroom van werknemers uit andere sectoren naar de kunsten en omgekeerd. Zo verhogen we niet alleen de kansen op een flexibele en dus langere loopbaan, we vergemakkelijken ook de invulling van knelpuntberoepen zoals dat van zakelijk leider.
- Start een loonsubsidielijn op die ervaren medewerkers de mogelijkheid geeft om nieuwe medewerkers op te leiden.

Ervaring werkt

Hoewel vergrijzing maatschappelijke uitdagingen met zich meebrengt, biedt het ook kansen voor de samenleving en voor onze sector. Want ervaring werkt. Maar werk moet werkbaar zijn. Ervaring moeten we borgen én op gepaste wijze blijven inzetten. Tegelijk moeten we loopbanen kunnen heroriënteren, zodat ze voor elke medewerker vol te houden blijven. Systemen zoals de doelgroepvermindering oudere werknemers en het tijdskrediet landingsbanen zijn een hefboom om dat mogelijk te maken.

Onze aanbevelingen

- Behoud de doelgroepvermindering oudere werknemers en het tijdskrediet landingsbanen voor onze sector. Zorg er bij het tijdskrediet landingsbanen voor dat de bijhorende voordelen (RVA-bijdragen) of voorwaarden (instapleeftijden) voldoende aantrekkelijk blijven.
- Indexeer de aanvullende premie van de Vlaamse Gemeenschap, bij pensionering van kunstenaars die tewerkgesteld waren bij een structureel gesubsidieerde werkgever.
- Ondersteun pilootprojecten voor intergenerationeel werken.

Kunsthall Gent – Endless Exhibition – © Michiel De Cleene

Medewerkers in kwetsbare posities

Onze sector werkt met mensen in kwetsbare sociaal-juridische posities. Hen verlonen voor hun werk zonder tijdelijk verlies van hun huidige statuut is vaak onmogelijk. Bovendien is het administratief erg complex.

Onze aanbeveling

- **Onderzoek hoe mensen in kwetsbare sociaal-juridische posities makkelijker verloned kunnen worden. Verminder de planlast.**
-

Administratieve vereenvoudiging

De complexiteit van de arbeidswetgeving zet rechtstreekse tewerkstelling onder druk. Vooral bij korte contracten in loondienst weegt de planlast zwaar door, onder meer door een gebrek aan doorgedreven digitalisering. Nochtans is rechtstreekse tewerkstelling voor werknemers de beste piste. In elk geval is het ons doel hen te laten genieten van alle sectorale voordelen.

De continuering van de VIA-akkoorden kan daarbij helpen. Dat akkoord voorziet in de mogelijkheid om nieuwe en flexibele kaders te ontwikkelen, waardoor kunstenaars vaker en makkelijker kunnen genieten van de voordelen van een klassieke arbeidsrelatie.

Onze aanbevelingen

- **Creëer één kanaal waar de werknemer zijn persoonlijke tewerkstellings-administratie kan bijhouden en regelen. Betrek hierbij ook de werkgevers en de sociale secretariaten.**
 - **Maak een kaderovereenkomst mogelijk voor opeenvolgende korte contracten, met één C4. Zorg dat de administratieve afhandeling van C4's volledig digitaal kan verlopen.**
 - **Ondersteun de sector bij de voortzetting van VIA 3.**
-

Specifieke tewerkstellingsmaatregelen

Maatregelen die de loonkost voor de werkgever verminderen en de opbouw van sociale rechten voor de werknemer garanderen zijn niet alleen efficiënt, maar ook noodzakelijk. Dat geldt onder meer voor de doelgroepverminderingen voor kunstenaars en oudere werknemers en de RSZ-korting voor eerste aanwervingen. Maar bij samenwerking met een Sociaal Bureau voor Kunstenaars of via de derdebetalersregeling komen die doelgroepverminderingen niet altijd bij de opdrachtgevers terecht. Nochtans zijn het de opdrachtgevers die werkgelegenheid creëren.

Onze aanbeveling

- **Maak het juridisch afdwingbaar dat doelgroepverminderingen voor o.a. kunstenaars en oudere werknemers ten goede komen van de opdrachtgevers.**
-

Sectorspecifieke kennisopbouw

Kleinschalig en flexibel werkgeverschap is typerend voor de kunstensector. Voeg daar snel veranderende regelgevende kaders aan toe en het resultaat is een permanente nood aan kennisopbouw in onze organisaties. De kunstensector zet dankzij de VIA-akkoorden in op het borgen van sector kennis, werkbaar werk, welzijn op het werk, inclusie en het vormen van lerende netwerken. Maar er zijn bijkomende inspanningen nodig. Bovendien kunnen kunstenuitvoeringsorganisaties niet van alle overheidsmaatregelen gebruik maken. Onder meer de kmo-portefeuille is voor hen niet toegankelijk.

Onze aanbevelingen

- Hou de inspanningen om de sector vanuit de bovenbouw te ondersteunen aan, werk verder aan een laagdrempelige dienstverlening met gratis opleidingen en eerste- en tweedelijnsadvies zonder beperkingen.
 - Investeer, in samenspraak met de sector, verder in een goed uitgebouwd sector-specifiek aanbod levenslang leren in de kunsten. De VIA-akkoorden zijn daar een bijzonder goed kader voor.
 - Breid de kmo-portefeuille uit tot de vzw's in onze sector.
-

Welzijn op het werk

Met verschillende initiatieven, waaronder een toolbox tegen grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer, zette de kunstensector de afgelopen jaren in op meer welzijn op het werk. Maar klachten melden blijft vaak moeilijk, zeker voor werknemers met korte contracten en voor zelfstandigen. Ook dreigt een lacune door het hervormen van het meldpunt grensoverschrijdend gedrag.

Onze aanbevelingen

- Zorg voor een volwaardige opvolger voor het meldpunt grensoverschrijdend gedrag binnen de genderkamer. Eén loket voor een bredere opdracht is een goede zaak. We pleiten ervoor dat het sectorspecifieke in de dienstverlening behouden blijft.
 - Voorzie binnen de Welzijnswet de mogelijkheid dat ook werknemers met korte contracten, zelfstandigen en vrijwilligers terecht kunnen bij de externe preventieadviseur voor psychosociale aspecten.
-

Toekomstbestendig zakelijk leiderschap

Er is zo'n groot tekort aan zakelijke leiders dat je het een knelpuntberoep zou kunnen noemen. De zakelijke uitdagingen zijn groot, de opdrachten zeer uiteenlopend en de sectoromgeving specifiek en complex.

Onze aanbeveling

- Ondersteun de sector met acties die de kennisdeling, zichtbaarheid en aantrekkelijkheid voor het zakelijk leiderschap vergroten.
-

Een kwalitatief decreet

Hiros – Indoor Weather – Ezra Veldhuis, Bosse Provoost – © Laura Van Severen

Het Kunstendecreet is het voornaamste wetgevende kader dat de ondersteuning van de professionele kunstensector in Vlaanderen en Brussel regelt, voor alle disciplines behalve film en literatuur. Het heeft als doel om een artistiek-kwalitatief en divers kunstenvormlandschap mogelijk te maken. Dat werk is nog niet af.

Het decreet is onlangs vernieuwd. Er is tijd nodig om de impact van de vernieuwing te bestuderen. In afwachting daarvan stellen we op basis van onze evaluatie van de laatste structurele ronde enkele verbeteringen voor: voor de procedure, het budget en de projectsubsidies en beurzen.

Cactus Muziekcentrum – Sylvie Kreusch – © Zoë Janssen

Procedure

De afgelopen subsidieronde schoot de kwaliteitszorg in de uitvoering te kort. Dat had onder meer te maken met een gebrek aan afstemming over het beschikbare budget, een overbelaste administratie, een gebrek aan inwerktijd voor beoordelaars en een te hoge planlast.

Onze aanbevelingen

- Voorzie meer kwaliteitszorg in de uitvoering, op elk moment in de procedure, over de hele lijn.
 - Zorg ervoor dat beoordelaars, voordat ze de dossiers bespreken, richtlijnen over de omgang met budgettaire schaarste vastleggen in functie van het bepalen van de adviesbedragen. Geef ruimte voor afstemming daarover in en tussen de diverse commissies.
 - Haal de kwaliteitsbeoordeling en de bepaling van de adviesbedragen tijdens de beoordelingsprocedure in de tijd uit elkaar, zodat beoordelaars budgetten kunnen voorstellen die echt nodig zijn voor de volwaardige uitvoering van de plannen.
 - Ontzorg de administratie en geef de medewerkers en de beoordelaars de nodige inwerktijd en ruimte voor kennisopbouw.
 - Verlaag de planlast voor de aanvrager, de beoordelaars en de administratie.
-

Budget

De sector is financieel versterkt door de beslissingen bij de laatste structurele ronde, maar niet gelijkmatig. Als gevolg daarvan moeten we besparen op kerntaken.

Onze aanbevelingen

- Voorzie een budget voor de kunsten dat de koopkracht herstelt en ruimte geeft aan de ambities van de sector. Doe dat voor de start van de beoordelingsprocedure.
 - Ken een budget toe aan de beoordelingscommissies nadat de intrinsieke kwaliteiten van de voorliggende dossiers in kaart zijn gebracht en zichtbaar zijn gemaakt.
 - Voorzie een budget dat de volwaardige financiering van elke erkende werking en project mogelijk maakt.
-

Projectsubsidies en werken op lange termijn

Wie werkt met projectsubsidies moet goed kunnen plannen, om op correcte wijze zekerheid te kunnen geven aan partners en medewerkers. Het beperkte aantal deadlines om aanvragen in te dienen en de manier waarop die zich nu verhouden tot de periodes waarbinnen een project mag starten, bemoeilijkt dat.

Onze aanbevelingen

- Creëer een derde deadline op jaarbasis voor de projectsubsidies.
 - Zorg ervoor dat de periode waarbinnen een project mag starten na een deadline minstens een jaar is.
-

Instroom

Het is vooruitziend om organisaties die klaar zijn voor de uitbouw van een volwaardige werking te ondersteunen met tijdelijke stabiele financiering, die de structurele kost van de uitbouw van een werking ondersteunt. Organisaties hoeven zo niet langer gedwongen projectmatig te opereren en kunnen efficiënter toewerken naar het kwaliteitsniveau op zakelijk en artistiek vlak dat nodig is voor een structurele erkenning. Alleen bestaan er daarvoor vandaag nog geen gepaste financieringskaders.

Onze aanbeveling

- Ontwerp een nieuwe subsidielijst voor de uitbouw van een werking (subsidieperiode 2025-2027).
-

Een duurzame positie voor de kunstenaar

Door de hervorming van het kunstenaarsstatuut is het opvangnet van de kunstwerker versterkt. Tegelijkertijd bemoeilijken recente ontwikkelingen de positie van de kunstenaar, onder andere omdat de ondersteuning op lokaal niveau geschrapt is, maar evenzeer door administratieve beperkingen in het Kunstendecreet. Jonge kunstenaars en kunstwerkers die afstuderen, komen daardoor terecht op een bijzonder complexe arbeidsmarkt.

ARSENAAL/LAZARUS – Orfeus – LAZARUS (Koen De Graeve) en Flat Earth Society Orchestra – © Phille Deprez

Het hervormde statuut

De invoering van het kunstwerkattest biedt kansen, maar het is nog te nieuw om de langetermijneffecten ervan in te schatten. Er is nood aan een goede monitoring van de nieuwe regelgeving en maatregelen om structurele en directe tewerkstelling aan te moedigen.

Onze aanbevelingen

- Zorg voor een permanente evaluatie van het nieuwe sociaal statuut. Breng de impact ervan op de structurele tewerkstelling, de sociale zekerheid en de betaling van auteursrechten in kaart.
 - Zorg voor de nodige flankerende maatregelen bij het nieuwe sociaal statuut. Moedig structurele en directe tewerkstelling aan en zie toe op de toepassing van het charter *Juist is Juist* en de correcte opvolging bij uitbetalingsinstellingen. Verlaag de administratieve last en verklein de werkloosheidsval.
-

Onderzoek en ontwikkeling

Er bestaan vele vormen van tewerkstelling in de kunstensector. Tegelijk is er een grote diversiteit aan verdienmodellen. Het is nodig om dat te blijven monitoren.

Onze aanbevelingen

- Zorg voor een representatief onderzoek op lange termijn naar alle vormen van tewerkstelling van kunstenaars in de brede kunst- en cultuursector.
 - Ontsluit solide cijfermateriaal over tewerkstelling in de brede kunst- en cultuursector, per deelsector, voor alle disciplines.
 - Ontwikkel gepaste verdienmodellen voor kunstenaars in de beeldende kunsten en de pop & rock. Bouw hiervoor verder op *Juist is Juist*.
-

Instroom van kunstenaars

Professioneel instromen en een artistieke loopbaan kunnen starten is een wens van velen, maar de weg ernaartoe is zeer grillig. Aspirant-kunstenaars hebben al van in hun opleiding nood aan een degelijke begeleiding en voorbereiding.

Onze aanbevelingen

- Bereid toekomstige kunstenaars beter voor op de beginselen van en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en op de huidige zakelijke en artistieke uitdagingen in de kunstensector. Zorg ervoor dat artistieke opleidingen voldoende aandacht hebben voor het leren ontwerpen en herontwerpen van de eigen beroepspraktijken, ook na het afstuderen.
 - Financier het kunstonderwijs voldoende, zodat het studenten individueel en diepgaand kan begeleiden. Kwaliteit moet centraal blijven staan in de opleiding.
-

Damaged Goods – 17 movements – Decorateller – © Enzo Smit's

De kunstenaar in het Kunstendecreet

Een kunstenaar moet een aanvraag kunnen doen voor een beurs of een project op het moment dat de kans zich voordoet. Maar bij de recente wijzigingen van het Kunstendecreet zijn heel wat administratieve beperkingen ingevoerd voor aanvragers. Organisaties met een werkingssubsidie kunnen geen projectsubsidies meer aanvragen, ook niet voor kunstenaars waar ze mee werken. Kunstenaars die samenwerken met organisaties met een werkingssubsidie, zijn daardoor verplicht om in eigen naam projectsubsidies aan te vragen, wat betekent dat ze eindverantwoordelijkheid dragen en juridisch aansprakelijk zijn, terwijl hun financieel-juridische positie vaak al heel kwetsbaar is. Kunstenaars kunnen ook maar één keer per jaar beurzen aanvragen, en dat voor uiterst kleine bedragen. Bovendien kunnen ze beurzen en projectsubsidies niet meer combineren, hoewel beide ondersteuningsvormen een ander doel hebben en de uitvoering van de ene de uitvoering van de andere niet in de weg staat.

Onze aanbevelingen

- Sta organisaties die een werkingssubsidie krijgen toe om projectsubsidies aan te vragen voor kunstenaars waar ze mee werken.
 - Verhoog de forfaitaire bedragen bij beurzen.
 - Laat de beperking dat een beurs maar één keer per kalenderjaar kan worden aangevraagd los.
 - Maak de combinatie van een beurs met een projectsubsidie mogelijk.
-

Internationaal aan de top

De Vlaamse kunsten waren altijd al een eyecatcher in het buitenland. Internationale publieken en professionals zien Vlaamse producties en kunstenaars graag komen. Tegelijk ontwikkelen de kunsten dankzij internationale samenwerking antwoorden op internationaal gedeelde uitdagingen. Dat werpt ook bij ons vruchten af. Denk aan jobcreatie voor kunstenaars, financiering van creaties, buitenlandse waardering, een kwaliteitsvol aanbod in onze kunsthuizen en nieuwe partnerschappen die onze toekomstige positie in de wereld nog versterken.

Zonder sterke internationale samenwerking verzwakken we onze sector dus. Maar die samenwerking komt niet vanzelf. Buitenlandse partners stellen steviger eisen dan ooit, middelen zijn schaarser, de competitie groter. Ook onze ambitie om de zichtbaarheid van de Vlaamse kunsten in het buitenland te versterken stuit op moeilijkheden. De planlast is hoog en de regelgevende kaders zijn weinig transparant en slecht op elkaar afgestemd. De huidige ondersteuning, via subsidies en de bovenbouw, sluit niet altijd aan op onze uitdagingen en moeilijkheden. Hetzelfde geldt voor het overheidsgeïnitieerd stimulansbeleid. Om onze internationale positie te behouden én te versterken is er nood aan een aanpassing van de ondersteuningsmechanismen en van het regelgevend kader.

Wilde Westen – Bos Festival – © Simon Verschelde

Betere ondersteuning: instrumenten uit het Kunstendecreet

De tegemoetkomingen voor internationale presentatiemomenten zijn met een maximum van 7.000 euro onrealistisch laag. De subsidies voor internationale presentatieprojecten zijn dan weer beperkt in de tijd, tot één jaar, en er gelden beperkingen op vlak van het aantal aanvragen per productie. Dat staat haaks op de realiteit. Bovendien staat het criterium voor prioritaire regio's reële kansen voor artistiek waardevolle internationale projecten in de weg.

Onze aanbevelingen

- Verhoog de subsidie voor tegemoetkomingen voor internationale presentatiemomenten, zonder extra planlast.
 - Laat de beperkingen voor de internationale presentatieprojecten vallen. Hanteer de prioritaire regio's niet meer als een onderscheidend subsidie criterium.
-

Nieuwe noden

Onze aanbevelingen

- Ondersteun internationale netwerken in ons land die de bezorgdheden van de kunsten op de Europese agenda zetten, zoals Pearle*. Hun kennis en ervaring is van kapitaal belang voor sector en beleidsmakers. Doe er beroep op.
 - Ondersteun de sector met vertalingen en ondertitelingen voor alle disciplines.
-

Onderzoek

De sector heeft in het verleden stevig geïnvesteerd in de uitbouw van een sterke internationale positie. De overheid droeg haar steentje bij met de ondersteuning ervan. Maar door de coronapandemie, de energiecrisis en de koopkrachtcrisis liggen de kaarten helemaal anders. Zetten we nog altijd de juiste instrumenten in? Zijn de kritische succesfactoren nog steeds dezelfde? Een grondige doorlichting is nodig, maar we beschikken over onvoldoende data.

Onze aanbevelingen

- Investeer samen met de steunpunten in een permanent instrument dat onze internationale aanwezigheid voor alle disciplines in kaart brengt en gebruik de data om het beleid van de sector én van de overheid te verfijnen.
 - Onderzoek of de bestaande beleidsinstrumenten voor internationalisering voldoende ingrijpen op de kansen, sterktes, zwaktes en bedreigingen die de sector vandaag ondervindt.
 - Voer specifiek onderzoek naar de kritische succesfactoren voor samenwerking met de landen waar we het meest aanwezig zijn. Geef onze steunpunten de nodige ondersteuning om samen met hun internationale collega's een grondige evaluatie te maken en met punctuele adviezen te komen voor ondersteunend beleid.
-

kunstencentrum BUDA – The Listeners, NEXT festival – Alma Söderberg & Cullberg – © Urban Jörén

Europese subsidies

Het aantal organisaties dat participeert in de EU-programma's ligt te laag. Bovendien spelen de kunsten een te weinig expliciete rol in de Europese cultuurprogramma's.

Onze aanbevelingen

- Zet de kunsten opnieuw centraal én expliciet in de doelstellingen van de Europese cultuurprogramma's.
 - Ontwikkel strategieën en instrumenten of voorzie budgetten die de opstap naar EU-subsidies faciliteren en ze aanvullen. Dit zal het aantal organisaties dat participeert in de EU-programma's verhogen.
-

Meer zichtbaarheid

Pas als we internationaal beter zichtbaar zijn, kan onze aanwezigheid buiten de landsgrenzen ook een duurzame impact hebben. Er is nood aan extra ondersteuning om die zichtbaarheid te vergroten.

Onze aanbevelingen

- Koppel een internationaal megafoonbeleid aan onze programmatie, creaties en prestaties in eigen land en in het buitenland. Versterk, net zoals onze buurlanden dat doen, de internationale zichtbaarheid van onze kunsten via pers, communicatie en netwerkmomenten in het buitenland.
 - Ondersteun showcases op initiatief van de sector in België en in het buitenland.
 - Investeer in de kennis over onze sector van onze buitenlandse vertegenwoordigers. Organiseer voor hen regelmatig ontmoetingen met de sector.
-

Regelgevend kader

Onze werkgevers botsen tegen complexe en weinig afgestemde regelgeving op vlak van arbeidsrecht, belastingen, bedrijfsvoorheffing, sociale zekerheid, detachering, btw, visa en werkvergunningen. Er is nood aan meer afstemming en informatiedoorstroming.

Onze aanbevelingen

- Zet in nauw overleg met Pearle* de zorgen van de sector op het vlak van internationale mobiliteit expliciet op de agenda van elk bilateraal en Europees overleg, van interministeriële conferenties en van onze buitenlandse vertegenwoordigers. Organiseer er een colloquium op expertenniveau over tijdens het EU-voorzitterschap van België.
 - Informeer buitenlandse overheden beter over regelgeving in ons land waardoor controlerende instanties in het buitenland of aan de grens geen beslissingen nemen die niet overeenstemmen met de regelgeving.
-

Werkvergunningen

Er gelden andere regels voor werkvergunningen in de drie Belgische gewesten.

In Vlaanderen geldt een vergunning slechts voor 21 dagen, in Brussel en Wallonië voor 90 dagen – een periode die veel beter aansluit bij wat nodig is voor onderzoek, creatie en repetities.

Onze aanbeveling

- Harmoniseer de procedures voor werkvergunningen in België naar 90 dagen in de drie gewesten. Stem zo gelijk met de drie maanden vrijstelling voor de beroepskaart van zelfstandige artiesten.
-

Bedrijfsvoorheffing buitenlandse artiesten

De regelgeving bedrijfsvoorheffing buitenlandse artiesten (18% op betalingen aan buitenlandse artiesten na aftrek van forfaits voor podiumprestaties in België) zorgt voor veel onduidelijkheid, planlast en rechtsonzekerheid. Zelfs topexperten blijven het antwoord schuldig op vragen naar de juiste interpretatie ervan. De eventuele financiële meerwaarde voor de overheid weegt al lang niet meer op tegen de kosten die met de uitvoering ervan gepaard gaan.

Onze aanbeveling

- Stel vergoedingen onder de 20.000 euro op jaarbasis vrij van de bedrijfsvoorheffing buitenlandse artiesten, naar analogie met de Verenigde Staten. Op die manier mist de fiscus de inkomsten van de massamanifestaties niet en blijven zowel kleine organisatoren als de overheid gevrijwaard van kostelijke administratieve overlast.
-

Internationale tewerkstelling en detachering

In elk land gelden andere regels over detachering en is een ander socialezekerheidsstelsel van toepassing, wat touren erg complex maakt. De meldingsplicht voor gedetacheerde werknemers is te ingewikkeld. Nochtans bestaan er Europese instrumenten voor, zoals de eDeclaration en de ESSpass. De sector heeft bovendien te weinig toegang tot gespecialiseerde informatie over internationale tewerkstelling.

Onze aanbevelingen

- Stap mee in de 'eDeclaration for postings of workers within the EU' en de ESSpass. Dit mag niet ten koste komen van de gebruiksvriendelijkheid van het huidige Belgische systeem.
 - Organiseer een aanspreekpunt voor werkgevers en werknemers dat de regelgeving proactief en klantvriendelijk ontsluit, punctueel advies verleent rond internationale tewerkstelling, aan dossierondersteuning doet voor individuele organisaties en adequate en concrete oplossingen kan aanreiken bij acute problemen met visa, werkvergunningen of douane. Laat de sector voluit gebruik maken van het advies, de informatie en het kennisdelingsaanbod van Flanders Investment and Trade.
-

Tristero – Fluisterbehang – © Liza Vandenbempt

Btw & belastingen

Europa adviseert om een verlaagd btw-tarief voor streaming te hanteren vanaf 2025. Dat zou een goede zaak zijn, en kan al versneld in voege treden.

Onze aanbevelingen

- **Versnel de invoegetrede van de aangepaste EU-richtlijn 2006/112/EG over btw-tarieven tot de toepassing van het verlaagd btw-tarief voor streaming van voorstellingen.**
 - **Zorg voor een uniforme toepassing van de dubbelbelastingverdragen, zeker in de Europese lidstaten.**
-

Transport muziekinstrumenten

Reizen met muziekinstrumenten is door verschillende regelgevingen bijzonder complex, zeker als het gaat om instrumenten die beschermde houtsoorten bevatten.

Onze aanbevelingen

- **Waarborg de toegang van muziekinstrumenten als handbagage in de cabine, en voor grote muziekinstrumenten in niet-gekoelde ruimtes in het ruim, op internationale vluchten.**
 - **Maak het verkrijgen van het noodzakelijke CITES-document voor het reizen met muziekinstrumenten met beschermde houtsoorten buiten de EU gratis.**
 - **Voorzie een expliciete en duidelijke toelichting aan Belgische douane-ambtenaren (in luchthavens en treinstations) over de uitzondering voor muziekinstrumenten van een ATA-carnet voor wie naar België reist.**
 - **Voorzie specifieke financiële steun voor organisaties die buiten de EU reizen voor de kost bij het verkrijgen van een ATA-carnet bij de kamers van koophandel in België.**
-

Kunst van en voor iedereen

Anima Eterna – Immaculata, Mast Brugge

Iedereen heeft recht op kunst. En onze kunstensector heeft participatie in het bloed zitten. Of het nu gaat om publiekswerking, kunsteducatie, sociaal-artistiek werk of nog andere vormen: onze professionele kennis en ervaring staat internationaal hoog aangeschreven. We reiken de hand naar alle publieksgroepen, naar een groot en divers palet aan makers, naar lokale beleids- en cultuurmakers, het onderwijs, de openbare omroep en naar andere sectoren. Tegelijk bereiken ons almaar meer vragen naar samenwerking, ook van buiten de kunstensector.

Maar de processen die nodig zijn om kwalitatief participatief te werken vereisen maatwerk en zijn bijzonder arbeidsintensief – voor én achter de schermen. Lokale beleidsmakers hebben niet altijd voldoende ruimte om steun te bieden, terwijl op het lokale niveau zeer belangrijk werk geleverd wordt.

Praktijkondersteuning

Werken aan educatie, toeleiding, participatie: het zijn processen die hun succes danken aan arbeidsintensief maatwerk. Met specifieke ondersteuning, over specifieke vormen en disciplines heen, kunnen ze nog versterkt worden.

Onze aanbevelingen

- Ondersteun ons met veldonderzoek dat de autonome waarde van kunsteducatie, sociaal-artistisch werk en andere vormen van participatief werk zichtbaar en deelbaar maakt, ook buiten onze sector.
 - Ondersteun organisaties en kunstenaars met kennisdelingstrajecten en proeftuinen voor praktijkvernieuwing.
-

BERLIN – The making of Berlin – Yves Degryse – © Koen Broos

TRIX – SONS – © Britt Adams

Kunst op lokaal niveau

Kunst is er niet enkel voor stedelingen. Overal in Vlaanderen is er toegang tot een divers en kwaliteitsvol aanbod. Dat mensen zo dichtbij huis kunnen deelnemen aan een kwalitatief kunstaanbod, is te danken aan de inspanningen van lokale beleidsmakers en aan de inzet en knowhow van lokale programmatoren in cultuurcentra.

Tegelijkertijd staat de spreiding van artistiek werk steeds meer onder druk. Programmatoren in cultuurcentra moeten alsmaar meer doelen dienen, met minder middelen. De incentive voor landelijke spreidingsinitiatieven werd geschrapt, terwijl het zijn effectiviteit in het verleden ruimschoots aangetoond heeft. Daarnaast is er veel artistiek werk dat floreert in het buitenland maar weinig of zelfs niet te zien is in eigen land. Daarom is er nood aan een ambitieus plan dat inzet op de toekomst van lokale participatie aan een artistiek kwaliteitsvol aanbod overal in Vlaanderen.

Onze aanbevelingen

- **Maak het presenteren van Vlaamse kunstproducties opnieuw aantrekkelijk voor cultuurcentra. Zet een programma op voor de financiering van spreiding van artistiek werk.**
 - **Bouw verder op de kennis van zaken van lokale programmatoren in cultuurcentra. Geef ze vleugels: meer vertrouwen, meer budget, meer autonomie, meer ruimte voor risico. Zorg voor praktijkondersteuning die aansluit bij hun noden.**
 - **Voorzie budget om bovenlokale, regionale en landelijke spreidingsinitiatieven zoals Trappelend Talent of Circuit X op te zetten in samenwerking met lokale cultuurprogrammatoren. Dergelijke initiatieven hebben hun effectiviteit in het verleden ruimschoots aangetoond.**
-

Kunst in het onderwijs

Er is steeds meer bewijs dat zowel kunst beleven als zelf kunst maken belangrijke effecten heeft op onze cognitieve, sociale, zintuigelijke en culturele ontwikkeling. Op jonge leeftijd kennis maken met kunst draagt bij aan cultuurparticipatie op latere leeftijd en dus aan gelijke kansen. Maar het draagt ook bij aan de realisatie van andere eindtermen dan de puur kunstgerelateerde, zoals taligheid, kennis en inzichten in geschiedenis en in maatschappelijke vorming. Met meer kunst in het onderwijs zetten we allemaal stappen vooruit.

Het onderwijs is de plek bij uitstek waar iedereen, ongeacht de thuissituatie, in aanraking kan komen met kunst. Toch krijgt kunst vandaag nog te veel een bijrol in het onderwijs. De kunsten zijn niet expliciet opgenomen in de minimumdoelen. In de lerarenopleidingen is er te weinig aandacht voor. Masterstudenten kunsteducatie kunnen nu slechts in beperkte mate stage volgen door een gebrek aan faciliterende maatregelen. En scholen die artistieke activiteiten willen aanbieden, lopen aan tegen te lage budgetten en een te hoge planlast.

Onze aanbevelingen

- **Introduceer meer aandacht voor kunst in alle vormen van onderwijs, de lerarenopleiding én de bachelors en masters die naar onderwijs toeleiden. Zet de kunsten expliciet in de eindtermen, op alle onderwijsniveaus. Ga resoluut van STEM naar STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics).**
 - **Versterk de masters kunsteducatie met praktijkleertrajecten.**
 - **Verhoog het budget voor artistieke activiteiten door derden op school. Zorg dat het personeelsbudget van een school kan worden ingezet voor externe kunstorganisaties. Verminder de planlast en bied praktische ondersteuning aan leerkrachten, ook op vlak van mobiliteit.**
 - **Stimuleer nog meer kunstenaars, eventueel via co-teaching, residenties, bijscholing of zij-instroombeleid, om een rol op te nemen in het onderwijs. De schrijversresidenties van Literatuur Vlaanderen kunnen als inspiratie dienen.**
 - **Organiseer een intersectorale dialoog tussen onderwijs en de kunsten, zodat we samen innovatieve samenwerkingsprojecten kunnen creëren. Vraag de steunpunten en CANON Cultuurcel om dat proces te faciliteren. Mik op een lange-termijnresultaat.**
 - **Kunstkuur en Dynamo-projecten: ga voor structurelere vormen van samenwerking met de kunstorganisaties in plaats van de huidige projectmatige aanpak. Naar analogie met Kunstkuur kunnen ook de Dynamo-projecten aan bod komen in de context van Brede school en de naschoolse opvang.**
 - **Versterk Canon Cultuurcel met nog meer expertise uit de kunstensector en het kunstenbeleid.**
-

Kunst en de openbare omroep

We zien het als onze maatschappelijke plicht om kwaliteitsvolle toegang te blijven bieden tot kunst voor zoveel mogelijk mensen. Daarom zetten we ons in voor een sterk bondgenootschap met de openbare omroep. Maar zowel de kunsten als de openbare omroep werken in een snel evoluerende samenleving en een geglobaliseerde, hyperconcurrentiële markt. Om in te spelen op nieuwe mogelijkheden blijft een slagkrachtige omroep onontbeerlijk.

Onze aanbevelingen

- Blijf volwaardig investeren in de openbare omroep.
 - Ondersteun de omroep in zijn bondgenootschap met de kunsten.
-

Kunst met en in andere sectoren

Lalka, hepaleis – Michal Gejzen – © Kathleen Michiels

Steeds meer artistieke projecten ontstaan vanuit een synergetische samenwerking tussen kunsten en andere sectoren zoals onderwijs, zorg, wetenschap, media, welzijn, economie of erfgoed. Die samenwerking levert op voor alle betrokkenen, maar kan nog verder uitgebouwd worden. Bovendien is het beleid niet altijd afgestemd op sectoroverschrijdende samenwerkingen. Zo zijn projecten die tegelijk aan criteria van twee beleidsdomeinen beantwoorden, nu moeilijk of weinig subsidieerbaar. Huidige subsidielijnen als de Innovatieve Partnerprojecten en het Bovenlokaal cultuurbeleid zijn te weinig afgestemd op de kunstenpraktijk.

Zomer van Antwerpen – FA – Amoukanama – © Sigrid Spinnox

Onze aanbevelingen

- Bouw verder op de inspirerende initiatieven die er nu al zijn en bewerkstellig nog meer openheid. Voorzie daarvoor bijkomend budget. Faciliteer kennisopbouw zodat de meerwaarde van de samenwerking tussen de kunsten en andere sectoren zichtbaarder wordt.
 - Maak een register van subsidies over de sectoren en beleidsdomeinen heen voor projecten waarbinnen artistieke inbreng welkom is.
 - Evalueer in hoeverre de subsidielijn Innovatieve Partnerprojecten en het Decreet bovenlokaal cultuurbeleid tegemoetkomt aan de huidige noden voor ondersteuning. Onderzoek hoe deze subsidielijn deze evolutie ook duurzaam kan ondersteunen, en niet enkel projectmatig.
 - Haal drempels voor de financiering van beleidsdomein- en sectoroverschrijdende samenwerking weg uit decreten en fondsen. Hybride projecten zouden door meerdere beleidsdomeinen gelijktijdig gesubsidieerd moeten kunnen worden, terwijl tegelijkertijd dubbele subsidiëring uitgesloten wordt.
 - Vraag de steunpunten om in samenspraak met de kunstensector pilootprojecten en proeftuinen te begeleiden en om de meerwaarde ervan zichtbaar te maken.
-

Kunsthuisen en infrastructuur

Onze kunsthuisen zijn ankerpunten in onze steden en gemeenten, en ontmoetingsplekken voor makers en bezoekers. Geen kwaliteitsvolle creatie en presentatie zonder state-of-the-art infrastructuur. Daarom koesteren we onze kunsthuisen, niet in het minst de gebouwen met historische en architecturale waarde. We zorgen dat we voldoen aan wettelijke normen. Met onze jarenlange expertise blijven we infrastructuur ontsluiten en verbouwingen mee in goede banen leiden. Elke dag werken we aan goed beheer, meer veiligheid, grotere toegankelijkheid en meer duurzaamheid. Dat willen we in de toekomst blijven doen.

Maar de manier waarop ons land met culturele infrastructuur omgaat, baart ons zorgen. Het is niet altijd duidelijk welk overheidsniveau waarvoor verantwoordelijkheid draagt. Een helder en gedeeld zicht op alle infrastructuurnoden ontbreekt. Ondertussen verstrengt de regelgeving zonder garantie op de financiering en de praktische uitvoerbaarheid ervan. Dat alles bemoeilijkt een slagkrachtige aanpak.

Vandaag putten kunsthuisen te vaak uit artistieke middelen om infrastructuurnoden te lenigen, wat ten koste gaat van onze kernopdracht. De overheid investeert maar doet dat vaak eenmalig. Die middelen zijn dan wel geschikt voor verbouwingen en modernisering, maar niet voor structureel onderhoud. Daardoor wordt herstel uitgesteld en dat kost op het einde van de rit veel meer overheidsgeld dan preventief beheer. Ook investeringen in duurzaamheid schieten er vaak bij in. Nochtans zijn die snel nodig – niet alleen om de klimaatuitdaging aan te pakken, maar ook omdat de energiecrisis onze huizen opzadelt met hoge kosten.

Daarom is een integraal beleid voor culturele infrastructuur nodig. We pleiten voor een sterke visie op infrastructuur, en een structurele aanpak, met meer investeringssubsidies, meer beleidsafstemming en een betere ondersteuning van de sector.

Masterplan culturele infrastructuur

Om slagkrachtig beleid te kunnen voeren is er een transparant, visionair en duurzaam masterplan nodig.

Onze aanbevelingen

- Maak een sectorbrede SWOT-analyse van de culturele infrastructuur. Vraag de Vlaamse Bouwmeester om op basis daarvan een masterplan op te stellen in cocreatie met alle betrokken beleidsniveaus, de sector en met onafhankelijke experts.
 - Bepaal op basis van dat masterplan prioriteiten en werk passende vormen van financiering en ondersteuning uit.
 - Maak goede afspraken voor de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de diverse beleidsniveaus naar analogie met het Lokaal Woonbeleid.
 - Zorg ervoor dat kunstorganisaties hun artistieke budgetten niet moeten aanwenden om infrastructuurnoden aan te pakken.
-

Budget

Het budget voor investeringssubsidies in culturele infrastructuur is te laag. Wie zo'n subsidie krijgt, moet 40% eigen middelen inbrengen – een veel te hoog bedrag voor veel organisaties.

Onze aanbevelingen

- Zorg voor een vaste financieringslijn voor structureel onderhoud.
 - Realiseer een inhaalbeweging voor alle noodzakelijke ingrepen om onze infrastructuur toegankelijk, veilig en duurzaam te maken.
 - Voorzie voldoende budget voor de implementatie van de nieuwe Belgische regelgeving over luchtkwaliteit en de nieuwe Europese richtlijnen over led-verlichting.
 - Ondersteun de sector bij het zoeken naar extra middelen. 40% eigen middelen inbrengen is veel. Verlaag dat.
 - Help bij de voorfinanciering van de investeringskost: voorzie een voorschot van 80% van de investeringssubsidies.
-

Afsprakenkaders

Zorg voor afdoende afsprakenkaders en continue afstemming.

Onze aanbevelingen

- Scan elke nieuwe regelgeving die een invloed heeft op culturele infrastructuur op energiezuinigheid en op haar bijdrage aan het halen van de klimaatdoelstellingen. Begin met de nieuwe wet over luchtkwaliteit.
 - Pas bij verbouwing en renovatie van kunsthuisen de conservatie-eisen vanuit erfgoed en monumentenbeheer aan zodat ze hun vooraanstaande rol in kunstcreatie, -presentatie en publieksparticipatie ten volle kunnen blijven spelen.
-

MA Festival – © Joselito Verschaeve

Ondersteuning

De sector heeft nood aan ondersteuning op maat.

Onze aanbevelingen

- Geef het Team Infrastructuur en het departement CJM voldoende slagkracht, zodat ze nog meer een ontzorgende rol kunnen opnemen. Laat hen nauwer samenwerken met het Vlaams Energiebedrijf, Buildwise (voorheen WTCB) en de Vlaamse Bouwmeester.
 - Vertaal het beheersplan Onroerend Erfgoed naar de kunstensector om zo de staat van onze culturele infrastructuur in kaart te brengen. Zorg voor een makkelijk in te vullen sjabloon zodat vergelijken mogelijk wordt.
 - Geef de kunsten naar analogie met het onderwijs een vrijstelling voor de btw op verbouwingen en op de onroerende voorheffing en patrimoniumtaks op culturele infrastructuur.
 - Maak energiescans voor de kunstensector gratis. Creëer een sectoraal energieloket en schakel de lokale energiehuizen mee in voor de lokale praktijkondersteuning.
 - Versnel de sectorspecifieke praktijkondersteuning voor de kunstensector in de vorm van netwerkontwikkeling, kennisdelen, tools & handleidingen. Ontzorg de sector met pilootprojecten, bijvoorbeeld de oprichting van energiegemeenschappen.
-

Innovatieve digitalisering

De Vlaamse overheid zette in de afgelopen beleidsperiode sterk in op digitalisering. Er kwam niet alleen een nieuwe strategische visienota, 'Naar een slagkrachtige cultuursector in digitale tijden', de overheid lanceerde ook initiatieven als Doelgericht Digitaal Transformeren, Digitale collecties, Virtueel Museum, Digitaal podium en residenties digitale kunst. Ze hield daarbij de regie over de besteding van de middelen dicht bij zich.

De kunsten zetten de voorbije jaren een stevige stap vooruit op vlak van digitalisering. Ondanks de overheidsinspanningen miste de sector daarbij ondersteuning. Er was nood aan meer rechtstreekse financiering op maat en het ter beschikking stellen van gespecialiseerde kennis die niet in de organisaties maar wel in de bovenbouw aanwezig is. De concrete uitrol van de nieuwe strategische visienota is niet duidelijk en te weinig gekend in de sector.

Digitalisering biedt mooie kansen voor onze artistieke processen, onze relatie met het publiek en onze digitale werkomgeving: van cybersecurity over arbeidsorganisatie tot de vereenvoudiging van complexe procedures in arbeidsregelgeving en tewerkstelling. Daarom is het nodig om rechtstreeks te blijven investeren in het versterken van de digitale competenties van alle medewerkers op onze werkvloeren. De komende VIA-akkoorden zijn daar het middel bij uitstek voor. Tegelijk rekenen we op meer kwaliteitsvolle digitale interactie met de overheid, met name via KIOSK. Daarmee vermindert niet alleen de planlast van de sector, maar ook die van de bovenbouw én het departement.

Onze aanbevelingen

- **Communiceer duidelijker over de uitrol van de strategische visienota. Stem de inspanningen af op de noden van de sector.**
 - **Organiseer een open oproep voor digitale projecten op initiatief van de sector, financier ze en ontzorg de sector door de terbeschikkingstelling van gespecialiseerde kennis in de bovenbouw.**
 - **Blijf investeren in de digitale geletterdheid op onze werkvloeren, voor alle werknemers. Ondersteun de inspanningen van de sector.**
 - **Werk aan een digitaal systeem dat automatische exports van boekhoudkundige staten of bezoekerscijfers mogelijk maakt en link dat aan KIOSK.**
-

Afgestemd beleid

Beleidsmakers op alle niveaus hebben vele kaarten in handen om onze kunsten te laten bloeien. Afstemming en overleg is noodzakelijk: onder de beleidsniveaus en met de sector. Want afgestemd beleid is beter beleid.

Abattoir Fermé, Nona, Sjarabang – NORMALIZERS – © Sofie Jaspers

Onze aanbevelingen

- Overleg in een vroeg stadium met de kunstensector, en dat op alle niveaus.
 - Investeer nog meer in systematisch overleg met de Franstalige en federale cultuurcollega's.
 - Stem de administratieve opvolging van subsidieaanvragen en -afrekeningen bij de verschillende overheden beter op elkaar af.
 - Harmoniseer de gewestnormen rond geluid, toegankelijkheid en energie met andere beleidsniveaus, investeer in de financiering van de nodige aanpassingen.
 - Zorg voor een helikopterzicht: breng alle informatie over beleidsondersteuning en regelgeving voor de kunsten in kaart, ongeacht het bestuursniveau dat het voorziet: ontsluit deze informatie actief voor alle potentiële gebruikers.
 - Breid de impulssubsidies voor samenwerking onder kunstenuitvoeringsorganisaties in de twee gemeenschappen uit en kom los van het projectmatige karakter ervan.
-

Kunstenorganisaties in Brussel bevinden zich in een complexe en soms conflicterende beleidsomgeving. Meer afstemming onder de diverse beleidsniveaus, minder planlast, meer rechtszekerheid en meer samenwerking onder de diverse partijen zou de werking van de kunstenorganisaties ten goede komen.

Onze aanbevelingen

- Bicommunautaire organisaties in Brussel zijn een feit. Creëer meer rechtszekerheid voor dit type organisaties.
- Zorg voor meer afstemming tussen toeleiding naar werk (VDAB) en opleidingen (Actiris) en pas opleidingen beter aan aan de Brusselse realiteit.
- Ontwikkel een centrale dienstverlening met budget voor kwaliteitsvolle vertalingen en boventitelingen.
- Zorg voor één loket waar organisaties ongeacht taalrol, politieke zone, of gemeente vergunningsaanvragen kunnen neerleggen of informatie over de regelgeving en ondersteuning voor de kunsten kunnen krijgen.
- Stem de schoolvakantieregeling in het Nederlandstalig en het Franstalig onderwijs weer op elkaar af.

M Leuven – © Eline Wilaert

Administratie en kwaliteitszorg

Het succes van onze Vlaamse kunstensector is voor een belangrijk deel te danken aan decennialang aangehouden dialoog tussen sector, administratieve overheidsdiensten en politiek. De rol van de administratie kan daarbij niet onderschat worden. De sector pleit dan ook voor een goed uitgeruste administratie dienst, beter dan nu het geval is, met voldoende budget en personeel om haar kerntaken kwaliteitsvol te kunnen uitvoeren.

Subsidiëren en erkennen is één van die kerntaken. Maar in de laatste jaren lag er te zware druk op de administratie door heel wat bijkomende opdrachten, interne hervormingen en systeemveranderingen. Daardoor kon ze haar sector kennis onvoldoende inzetten en te weinig kwaliteitszorg bieden, ondanks de grote inspanningen van de mensen die er werken.

CAMPO – Nuggets – Maxim Storms – © Michel Devijver

Een volledige hervorming van de administratie is niet nodig. Wel om het kerntakendebat grondig te voeren en om ervoor te zorgen dat de administratie met voldoende middelen is uitgerust om haar taken op volwaardige wijze te kunnen uitvoeren. Daarbij moet ze kunnen vertrouwen op een permanente dialoog met de sector enerzijds en op interne afstemming onder de diverse onderdelen binnen haar organisatiestructuur anderzijds. Prioritair nu is verder werken aan planlastvermindering, toegankelijkheid en de kwaliteitszorg voor de verschillende stappen van de procedures bij subsidies.

Onze aanbevelingen

- Voer een open en democratisch debat over de kerntaken van de administratie.
 - Investeer volwaardig in de administratie, zodat ze kwaliteitsvol kan werken.
-

Kennisopbouw en onderzoek

Solide cijfermateriaal en gedegen onderzoek naar de brede kunsten-sector is belangrijk, of het nu gaat over tewerkstelling, publiek, omzet, internationalisering of spreiding. Dergelijk onderzoek kan de sector helpen innoveren en leiden tot duurzame kennisopbouw in departement, bovenbouw en sector. Er is in de laatste jaren veel overheidsgeld naar onderzoek gegaan. Toch blijven de resultaten ervan te vaak in de schuif liggen.

De Spiegel – Stilleven – Marie Van Praag – © Ans Brys

Kunstenorganisaties dragen hun steentje bij en leveren in het kader van rapportage veel data aan. Maar zowel bij de opvraging, de verwerking en de ontsluiting van gegevens en onderzoek loopt het vaak spaak. Organisaties moeten bij het aanleveren van gegevens te veel dubbel werk doen en de systemen waarmee ze moeten werken sluiten niet op elkaar aan.

Ook de ontsluiting van de gegevens blijft een grote uitdaging. De data zitten sterk verspreid en het ontbreekt aan samenwerking in de ontsluiting en de analyse ervan. Onderzoeken worden vaak uitbesteed. Dat leidt al te vaak tot nauwelijks raadpleegbare rapporten en moeilijk doorwaadbare teksten. Helderheid over wie de regie voert en hoe steunpunten en sector betrokken zijn, blijft een aandachtspunt.

Onze aanbevelingen

- Verfijn de systemen voor rapportage, zodat data ook makkelijker ontsloten kunnen worden.
 - Ontsluit de informatie die de sector aan CJM bezorgt.
 - Zet een plan op om op permanente basis solide cijfermateriaal over de brede kunstensector te voorzien.
 - Zorg voor een heldere regie om de onderzoeksagenda te bepalen. Betrek de sector en de steunpunten daarbij en houd hen betrokken bij het onderzoek en de ontsluiting ervan.
-

Aanvullende financiering en fiscale instrumenten

Kunstenorganisaties zetten in op ondernemerschap. Ze gaan actief op zoek naar aanvullende financiering en bouwen steeds meer inzicht op in de mogelijkheden van fiscale stimuli zoals taxshelter en fiscaal aftrekbare giften. Maar naast mogelijkheden stuiten ze ook op moeilijkheden. De toegankelijkheid en efficiëntie van fiscale stimuli laten te wensen over. Voor sommige disciplines en deelsectoren, zoals voor het sociaal-artistisch werk of educatie, zijn er geen passende fiscale instrumenten aanwezig. Sommigen zijn de jure of de facto uitgesloten, zoals jazz voor de taxshelter. En wie wel in aanmerking komt voor fiscale stimuli, krijgt te maken met slopende trage procedures, planlast, bevoegdheidskwesties, steeds wijzigende kaders en te veel rechtsonzekerheid. Een integraal en systematisch beleid via fiscale stimuli voor de kunsten, over de disciplines en beleidsniveaus heen is broodnodig. Daarbij blijft het vertrouwen van de overheid in de potentie van de sector de basis: volwaardige subsidiëring is een hefboom voor organisaties om überhaupt werk te maken van aanvullende financiering. En het is een basisvoorwaarde om investeringsbereidheid te creëren bij privéspelers.

Onze aanbevelingen

- Zorg voor een laagdrempelig, transparant, rechtszeker, performant en gecoördineerd fiscaal kader. Stem af tussen de regionale en federale regering. Vermijd planlast.
 - Zorg ervoor dat wie erkend is binnen het Kunstendecreet automatisch kan werken met fiscaal aftrekbare giften en de taxshelter.
 - Breid de taxshelter uit met jazz, pop & rock en beeldende kunsten. Garandeer de 9 maand voor rapportage, wijzig het criterium 'belastbare en gereserveerde winst' door 'boekhoudkundige winst voor belastingen'.
 - Creëer specifieke fiscale instrumenten voor de non-profit, naar analogie met de *social impact bond* in het Verenigd Koninkrijk.
 - Verbeter de toegang voor onze sector tot de kmo-portefeuille, Hefboom, Cultuurinvest, Flanders Investment and Trade.
 - Breng het duolegaat terug.
-

Duurzaamheid in doen en denken

Ontroepend Goed – FUNERAL – © Ans Brys

Klimaatverandering, uitputting van natuurlijke energiebronnen, ecologische verstoring en de onrust daarover bij burgers: een versnelde transitie naar meer ecologische duurzaamheid is hard nodig. Net als iedereen wil de kunstensector zijn bijdrage leveren. Dat doen we enerzijds door het thema aandacht te geven. Omdat we in contact staan met vele publieken kunnen we een voorbeeldrol opnemen. Daarnaast willen we ook zelf versneld duurzamer werken. Maar over het verduurzamen van onze kerntaken, het gebruik van alternatieve materialen, de inzet van duurzame diensten in plaats van materialen (conform ESCO) en energie-efficiënt werken en circulair werken is er nog te weinig sectorspecifieke kennis.

Het zou een flinke stap vooruit zijn om samen met het Vlaams Energiebedrijf sectorspecifieke indicatoren zoals energie- en watergebruik, afvalmanagement, biodiversiteit en mobiliteit te bepalen. Dat geeft ons de nodige kennis voor een nulmeting die nodig is om actieplannen op te stellen. Ook het ontsluiten van de reeds bestaande kennis en onderzoeken over duurzaamheid is broodnodig. De vele initiatieven die de Vlaamse overheid neemt, zoals het VLAIO-onderzoek naar duurzaam ondernemen, MVO Vlaanderen en de duurzaamheidsscan van Toerisme Vlaanderen, verdienen een vertaalslag naar de kunstensector.

Ook de beschikbare beleidsinstrumenten om verduurzaming te stimuleren, zijn vaak te weinig gekend, ontoereikend of onzeker. Wie subsidies wil aanvragen op dit domein, staat voor een te complexe en technische opdracht. Voor duurzame mobiliteit is de sector bovendien afhankelijk van derden, zoals het openbaar vervoer.

Globe Aroma – © Anne van der Pot

Onze aanbevelingen

- Stel bijkomende middelen ter beschikking, specifiek voor duurzaamheidstrajecten in de kunstensector, bijvoorbeeld binnen de bestaande innovatie- en duurzaamheidssteun van de Vlaamse overheid.
 - Sta de kunstensector bij met begeleiding naar ondersteuningsmechanismen en aanvragen.
 - Versnel de opbouw van sectorspecifieke kennis over duurzaamheid, onder meer door de ontwikkeling van indicatoren, modellen en praktische tools. Centraliseer de aanwezige kennis in Vlaanderen en ontsluit hem nog beter naar de kunstensector.
 - Onderzoek of de samenwerking met het Vlaams Energiebedrijf verder uitgebreid kan worden. Ontsluit de daar aanwezige kennis.
 - Versnel de werkzaamheden die ecologisch reizen bevorderen. Stimuleer het reizen met de trein door tickets goedkoper te maken.
-

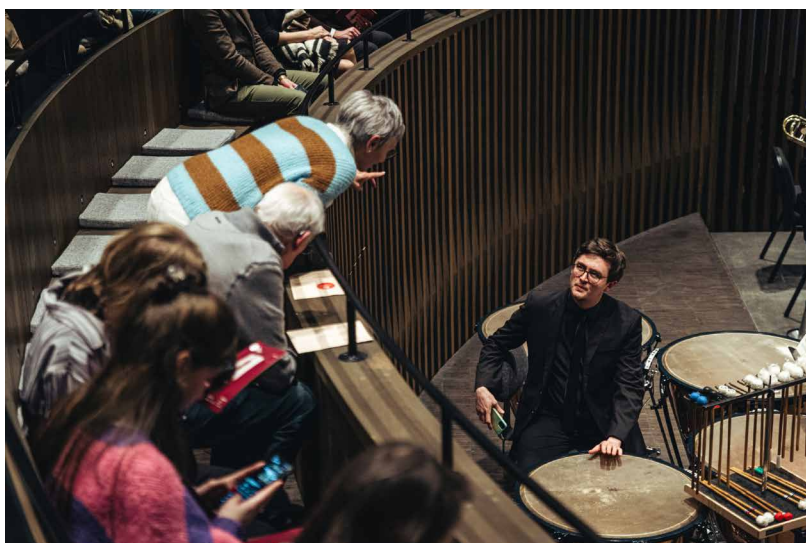
Nalatenschappen levende kunstenaars

Steeds meer artistieke pioniers naderen het eindpunt in hun loopbaan. Hun oeuvres moeten behouden blijven, zodat toekomstige generaties er verder op kunnen bouwen.

Er is een bescheiden traject rond kunstenerfgoed opgestart. Modellen en systemen ontwikkelen om de nalatenschap van kunstenaars te borgen is een goede zaak, zeker omdat er geen ruimte voor is binnen de sectordecreten.

Tegelijk is er ook nood aan een zo volledig mogelijke inventaris van de toekomstige noden. Denk aan advies en begeleiding over het proactief beheer van nalatenschappen van kunstenaars, stockageruimte en ondersteuning bij inventarisatie van nalatenschappen. Tegelijk pleiten we voor een actief ontsluitingsbeleid.

Symphonieorkest Vlaanderen – © Michiel Devijver

Onze aanbevelingen

- Adviseer en begeleid kunstenaars in functie van een proactief beheer van nalatenschappen.
- Zorg ervoor dat nalatenschappen de toekomstige generaties van makers, critici, onderzoekers en publieken kunnen blijven inspireren.

Overleg Kunstenorganisaties
Saintelettesquare 19
1000 Brussel
02 203 62 96

www.overlegkunsten.org
[@oko_overlegkunstenorganisaties](https://www.instagram.com/oko_overlegkunstenorganisaties)

Over oKo

Overleg Kunstenorganisaties (oKo) is de belangenbehartiger, werkgeversfederatie en netwerkorganisatie van professionele kunstenorganisaties in Vlaanderen en Brussel.

Meer dan 240 leden die zich toeleggen op de creatie, de productie en/of de spreiding van kunst zijn verenigd in oKo. Ze zijn actief binnen diverse disciplines en werkvormen: audiovisuele kunsten, beeldende kunsten, muziek, podiumkunsten, kunsteducatie en sociaal-artistiek werk.

De leden hebben allen een stem in de algemene vergadering, vinden elkaar in disciplinaire werkgroepen en zijn vertegenwoordigd in het bestuursorgaan. Door zich te verenigen in het oKo-netwerk, willen de organisaties samen opkomen voor een belangrijke positie van de kunsten in onze hedendaagse samenleving. Ze wisselen informatie uit en delen kennis over zowat alle aspecten van de artistieke en zakelijke bedrijfsvoering. Gezamenlijk nemen ze standpunten in om correcte werk- en arbeidsvoorwaarden, een goed kunstenbeleid en een gunstig sociaal klimaat te bewerkstelligen.

Overleg Kunstenorganisaties

Saintelettesquare 19 – 1000 Brussel

02 203 62 96

Foto omslag

FroeFroe – Stellar Boem – © Thomas Dhanes

Redactie en eindredactie

Overleg Kunstenorganisaties

Vormgeving

Evelien Gillis (Goldmund.be)

www.overlegkunsten.org

[@oko_overlegkunstenorganisaties](https://twitter.com/oko_overlegkunstenorganisaties)

Kunst

werkt

